

פרוטוקול ניטור נחשת הנמלים הגלילי (*Apharitis cilissa*; שם ישרון: כחליל הגליל)

ד"ר אור קומאי, ד"ר גיא פאר, ישראל פאר

נחשת הנמלים הגלילי הוא מין מוגן ונדיר ביותר, החי בתורכיה, בישראל וכנראה גם במדינות נוספות באזורנו. כחליל זה חי חיי שיתוף עם נמלים מהסוג לבובית, אשר מגדלות את זחליו הגומלים להן בהפרשה סוכרית בשם "טל דבש". זחלי נחשת הנמלים הגלילי אינם יכולים לשרוד ללא הלבוביות. הבוגרים מגיחים מהגלמים לקראת סוף האביב, בין סוף אפריל לבין תחילת יוני באזור השרון, ועד אמצע יוני באתרים לחים או עד סוף יוני בגליל העליון.

אוכלוסיית השרון של נחשת הנמלים הגלילי מאויימת על ידי בינוי ופיתוח בהיקפים נרחבים. סקרי השנים האחרונות מצביעים על ירידה בת עשרות אחוזים במספר הפרפרים הנצפים (99% פחות בשכונת חפצי-בה לעומת סקר 2006), מסיבות שטרם התבררו כל צורכן. זאת, בנוסף להכחדת אוכלוסיות משנה בשל מיזמי פיתוח, אשר עלולים לגרום לקיטוע מוחלט של אוכלוסייה זו.

נחשת הנמלים הגלילי הוא "מין דגל" לחוליות (דיונות) המיוצבות למחצה במישור החוף, בית גידול המאיים ע"י פיתוח מהיר, מינים פולשים (טיונית החולות, שיטה כחלחלה) ותדמית ציבורית ירודה, שלא בצדק. ניטור מין זה יכול לסייע בהגנה על אחד מבתי הגידול המאוימים ביותר בישראל, יחד עם המינים התלויים בו.

סריקה לאיתור פרפרים: המטרה לבקר באתרים ידועים ולספור את מספר הפרפרים הנראים בשטח. השנה ניתן דגש על שני אזורים המיועדים לפיתוח: סביבות שכונת חפצי-בה בחדרה (שם מתוכננת "שכונת הנחל") והמרחב שבין אור עקיבא ופארק התעשייה קיסריה (שמצפון לו מתוכנן בית קברות חדש, נוסף להרחבת אזור התעשייה עצמו). בנוסף יתמקד הסקר בשטח שמצפון לאור עקיבא, ובשטח שמצפון לפארק תעשיות עמק חפר ([קישור למפת אזורי הסקר](#)). **המעוניינים לבקר ולסרוק אתרים נוספים מוזמנים כמובן לפנות אלינו ולקבל הפניות והנחיות.**

מכיוון שעונת הפרפרים נמשכת כחודש וחצי ואף יותר, ומכיוון שמספר הפרפרים משתנה לאורך העונה ובהתאם למזג האוויר, יש צורך בביקורים חוזרים לפחות בחלק מן האתרים, בהפרש של כשבוע ימים לפחות בין ביקורים. תיאום הביקורים החוזרים יעשה באמצעות טבלה מקוונת הנמצאת [בקישור הזה](#).

מתי מנטרים?

חשוב לנו שהניטור יתחיל כבר לפני עונת פעילות הפרפרים, יימשך לכל אורך העונה (פעם אחת בשבוע לפחות), ויסתיים לאחר היעלמות הפרפרים האחרונים. רק כך ניתן לדעת מתי חלה עונת מעוף הבוגרים. עונת מעוף הבוגרים במישור החוף מתחילה בשבוע השלישי של אפריל באזורים היובשניים (שאינם סמוכים לבריכות חורף גדולות) ובתחילת מאי באזורים הלחים (כגון בצמוד לשטחי ההצפה של מאגר "נחלי המנשה" הסמוך לפארק התעשיות קיסריה), ומסתיימת בערך בתחילת יוני באזורים היובשניים או עד אמצע יוני באזורים הלחים.

נחשת נמלים גלילי בחולות צפון השרון. למעלה: הזדווגות (הנקבה משמאל, גדולה מהזכר). למטה: זכר. צילום: אור קומאי.

איך מנטרים?

1. על מנת להפיק מידע מדויק ומהימן יש **חובה להשתמש באפליקציית הדיווח**. נדרשים נתונים בעלי רמת דיוק מרחבי גבוהה כדי לדעת היכן הייתם או להשוות בין נתוני תצפיות של צופים אחרים או ביחס לשנים אחרות. נא להוריד את האפליקציה מ-Google Play, בחיפוש לפי "סקר פרפרים".

2. יש להפעיל את אפליקציית הסריקה כבר ברגע תחילת ההליכה אל האתר ולוודא הפעלת מיקום (GPS). האפליקציה שומרת את נתוני מיקומכם בכל דקה ומספקת את המידע הדרוש על מיקומכם ותנועתכם בכל אתר בו ביקרתם.

ללא נתוני מיקום (אשר יראו בשורה הכחולה) לא תאפשר האפליקציה שמירה של הנתונים.

3. יש לבחור את סוג הסריקה/שם הפרפר בהקפדה ולא לשנותו לכל אורך הסקר.

יש להקליד את שם המשתמש ואת מספר הצופים המחפשים פרפרים באופן פעיל אך אינם מפעילים את האפליקציה. במידה ויותר מצופה אחד מפעיל את האפליקציה, אין לנוע בצמידות אלא לשמור על מרחק בין צופים לרוחב קו ההליכה של לא פחות מ-10 מ'.

שימו לב: נא לא לכלול במספר הצופים את מי שלא משתתפים באיתור פרפרים או צופים אחרים המפעילים אפליקציה גם הם.

4. כדי לאתר את מיקומכם ביחס למשבצת הסריקה, יש להקיש על כפתור "להתחלת הספירה באתר" ולאחר הופעת הקואורדינטות (המספרים בלבן על רקע כחול) בראש המסך הבא, בחרו ב"מיקומך במפה". את הסריקה במשבצת יש לעשות ככל האפשר במסלול מזגג (ראו מסלול לדוגמה משמאל). חפשו את הבוגרים על גבי צמחי צוף, על הקרקע או על שיחים כגון רותם המדבר.

5. אם ראיתם יותר מפרפר אחד ברדיוס של 5 מ' אפשר לדווח עליהם בבת אחת.

אפשר לדווח במדויק את מספר הזכרים ו/או הנקבות או לדווח כללית כסך של זוויג לא ידוע. לדוגמה, במידה ונצפו שלושה פרפרים, מתוכם זיהינו אחד בוודאות כזכר אך איננו בטוחים מהו הזוויג של השניים האחרים, נכתוב: מס' זכרים: 1, "זוויג לא ידוע: 2", **ולא** "מס' זכרים: 1", "זוויג לא ידוע: 3". לשמירת הדיווח יש להקיש על "שמירת הנתונים".

6. בסיום הביקור באתר (כגון פארק תעשיות קיסריה, חפצי-בה צפון מזרח וכו') יש ללחוץ על הכפתור "סיום התצפית באתר" כדי לדווח באופן כללי על מצב הפריחה בשטח (צמחי צוף). "אתר" הוא משבצות הסריקה המופיעות **במפת הסקר**. מידע זה עוזר לנו לדעת אם ביקרתם בשטח לפני הפריחה, בשיאה או לאחר מכן. מידע זה הוא יקר ערך מבחינת שמירת טבע והניתוח האקולוגי, שכן הבוגרים ניזונים מצוף הפרחים.

7. לא לשבוח לשלוח לנו את הנתונים באמצעות הכפתור "למשלוח הנתונים במייל" ולסגור את האפליקציה עם סיום יום הסריקה.

לתיאום זמני יציאה לשטח נודה לכם אם תמלאו מראש את הטבלה שבקישור הבא כדי שנדע מי יוצא לשטח ומתי.

סקר פרפרים נדירים

תיאור מצב האתר

מצב פריחה: ☐ אין: ☒ תחילה: ☐ שיא: ☐ אחר:

מצב פירות: ☐ אין: ☐ התחלה: ☐ גדולים: ☐ יבשים:

נסיגה/רעידה: ☐ אין: ☐ קלים: ☐ חלקיים: ☐ קשים:

אופי התנועה בסקירה: ☒ רגלי: ☐ רכוב:

נתיב דמיון

שמירה וסיום הסריקה באתר

סקר פרפרים נדירים

נתוני התצפית [גליל]

יש לרשום מספר פרפרים/שיחים/זוחלים עבור כל רכיב בטווח של כ-5 מטר

32.11160000, 34.79373702, 47.00

מספר הפרפרים: נקבות: זכרים:

מפני לסקר **מיקום**

שמירת הנתונים

סיום הסריקה באתר

סקר פרפרים נדירים

פרטי התצפית

סקר נחשטני-נמלים גלילי

☐ קדד: ☐ סנה: ☒ גלילי: ☐ דודר: ☐ ערבות:

אור קומאי

מספר הצופים:

למהלך הספירה באתר

למשלוח הנתונים במייל